

## **DICTADURA I REPUBLICA**

El rei intenta tornar al camí constitucional: La dictadura. Republicans, socialistes i catalanistes signen el 17 d'Agost de 1930 el pacte de Sant Sebastià q exigia un proces constituent i que portes a la república, i reconeixia el dret de catalunya gaudir d'un estatut d'autonomia.

El primer intent revolucionari per la república va ser la rebel·lió dels militars de Jaca, que va fracasar. Els caps van ser executats. Els estudiants també s'ajunten a les vagues de la CNT i UGT per l'augment de l'atur i la paralització d'obres públiques. Les forces monàrquiques aconsellen al rei la celebració de noves eleccions municipals.

- La proclamació de la república.

Conjuncio Republicano–socialista: PSOE i ORGA i partits republicans nacional de centre i esquerra. La Lliga i el PNB no van participar en aquesta coalició. La Lliga volia mantenir la monarquia. Les eleccions les van guanyar els republicans. Els reis exilien.

- La proclamació de la republica a Catalunya.

A Bcn Macià va proclamar la republica catalana dins la federació Ibérica. Una negociació posterior amb el govern provisional va fer que es renunciés de moment a la republica catalana a canvi de l'establiment d'un govern autònom i provisional que elabores en estatut d'autonomia.

Aquest govern va durar tres mesos, estava format per la conjuncio republicana–socialista. El president va ser Alcalá Zamora. La coalició representava la petita burgesia i gran part de la classe obrera.

El Decreto de Término Municipales obligava als propietaris a donar feina als veïns del municipi, va prohibir els desnonaments i establir la jornada de vuit hores, el salari mínim, l'obligació de conrear les terres.

En l'exercit es van reduir el nombre de comandaments i es va dissoldre l'academia Militar de Zaragoza.

- L'elaboració de la Constitució

Les corts van començar l'elaboració d'una nova constitució que es va aprobar el 9/12/31. La separació de l'església i l'estat. La constitucio era unitaria pero donava la possibilitat d'aconseguir autonomia a les regions que volguessin. Consensió de vot a les dones.

- El nou govern republicà

Alcalá Zamora va tornar a ser president de la república. La qüestió religiosa: es tractava de treure poder economic i influencia social a l'església, la qual estava oposada a la república. Es va establir el matrimoni civil, el divorsi i la secularització de cementiris. La Llei de Congregacions prohibia als ordres religiosos dedicar-se a l'ensenyament, comerç o industria.

El primer pas per elaborar l'estatut d'autonomia va ser l'elaboració a Núria d'un projecte d'Estatut q proposava la república federal. L'estatut va ser aprovat per sufragi a Catalunya. Després la discució de l'estatut a les Corts. Va ser aprovat molt just respecte al projecte inicial, al setembre de 1932 definia a catalunya com a Regió autònoma i va governar l'ERC en coalició amb els socialistes. Poc abans de l'aprovació de l'estatut, l'oposició militar va provocar un intent fallit d'insurrecció encapçalada pel general Sanjurjo. A Euskadi la guerra va impedir l'aprovació de l'estatut gallec.

- La reforma agraria

La majoria de la població activa espanyola encara es dedicava a l'agricultura. El 67% de propietats tenien més de 100ha i més del 50% estava en mans d'una minoria de propietaris. Per solucionar aquest problema s'aprova la Llei de reforma agraria, que permetia les expropiacions sense indemnitzacions de les terres dels Grans d'Espanya, un grup reduït de l'alta noblesa. Les terres de senyoriu, les males conreades, les arrendades de temps i les que podent ser de regadiu no es regaven es podien expropiar amb indemnització.

Als propietaris els semblava abusiva i als camperols insuficient. El descontent camperol va provocar l'ocupació de terres per part d'un grup anarquista de Casas Viejas ofegada en sang per la guardia civil que va matar homes, dones i nens.

A Catalunya la unió de Rabassaires que va aconseguir que el parlament aprovés una llei que millorava els contractes de conreu.

- La conflictivitat social

La crisi del 29: l'atur s'incrementava a Europa, Espanya incidia sobre una agricultura poc desenvolupada, una indústria amb poc capital i una balança comercial deficitària. Però l'economia espanyola tenia poques vinculacions amb l'estranger i així els efectes van trigar en notar-se, per arreglar-ho es van reduir les inversions, va disminuir el comerç exterior i es va aturar l'emigració a Amèrica que era una sortida pels qui no trobaven feina, així l'atur va pujar per fi.

Els republicans van intentar mantenir la pau social amb les jornades de vuit hores, protecció contra accidents, vacances, assegurances,..., però reprimint els excessos reivindicatius així no tenien ningú en contra d'ells.

- La crisi de la Coalició republicano-socialista.

Davant la conflictivitat social van aparèixer nous partits com la CEDA o la Falange, de caire declaradament feixista.

Azaña va dimitir i Alcalá Zamora va dissoldre les corts l'octubre de 1933 i va convocar eleccions pel 18 de novembre. L'esquerra amb una gran abstenció de vot obrer promoguda per la CNT va fer que obtinguessin la majoria per formar govern la CEDA (Confederació Española de Dretes Autònomes) (dreta) i el partit radical (centre).

- El bienni conservador o bienni negre
- El govern dels radicals

Alcalá Zamora va començar la liquidació de tota l'obra de govern del període anterior.

Paralització de la reforma Agrària amb l'anul·lació de l'expropiació de terres als grans d'Espanya.

Paralització de la llei que regulava els salaris agrícoles.

Enfrontaments amb el govern de la generalitat per la llei de contractes de conreu que havia aprovat el parlament de Catalunya i que el govern de Lerroux, amb l'acord de la Lliga de Catalunya, havia portat al tribunal de garanties constitucionals que la va anul·lar.

- La crisi de 1934

Van haver-hi vagues generals en contra de l'intent de dictadura de Gil Robles que intenta fer la matèixa

maniobra de Hitler després de arribar legalment al poder, però totes van fracassar, excepte en astúries i Catalunya.

A astúries es va fer una veritable revolució social, l'aixecament va començar a les zones mineres de valls i va arribar a les ciutats.

A Catalunya el PSOE i la UGT i al·liats de rabassaires van formar una aliança obrera i amb el vist i plau de la generalitat, van intentar tirar endavant la vaga general. Lluís Companys va optar per encapçalat la insurrecció. Les conseqüències de la generalitat van ser l'empresonament del govern de la generalitat, la suspensió de l'estatut.

- La radicalització de les dretes

Les corts van votar una llei de contrarreforma agrària per la qual se suprimia l'inventari de propietat expropiables. La falange es preparava per una guerra civil contra la revolució marxista.

- La fi del govern de Lerroux, desembre 1935

Els partits de Lerroux implicats en un escàndol amb la implantació al casí de Sant Sebastià d'un joc d'atzar trampa amb nom d'Estraperlo. El president de la república va demanar la seva dimissió al estar implicat.

Al 12/35 la dissolució de les corts i noves eleccions.

- Les eleccions del Front Popular.

Els comunistes olviden la idea de la revolució, i van contra el feixisme. Front popular, unió de forces liberals i d'esquerreres i centre: IR, UR i tb PSOE, PCE, UG, POUM i ERC contra l'avenç del feixisme, la CNT no va participar però va recomanar el vot.

Catalunya el front popular es va presentar sota el nom de Front d'esquerreres.

La dreta es va presentar: el bloc nacional, format per renovación española o la CEDA.

A les eleccions va triomfar el front popular.

- El govern de front popular.

El pacte de front popular suposava que els socialistes no formarien part del nou govern. Azaña va ser nomenat president de la república.

- Amnistia pels presoners polítics
- Acceleració de la reforma agrària
- Restabliment de la generalitat.
- Canvis a l'exercit per tal d'allunyar als caps sospitosos de preparar una rebel·lió, Franco i Goded van ser destinats a Canàries i Balears
- Discussió de l'estatut Basc
- Construccions escolars.

#### ◆ Els problemes de govern

La tensió social augmentava a les zones de latifundi, organitzada pels socialistes que havien entrat en un procés de radicalització interna. Així la FNTT va aconseguir fer avançar en un mes la reforma agrària més

del q havia avançat en 4 anys.

Problemes laborals i d'ordre public. Les vagues de toot tipus es produïen sovint creant una sensació de caos i desordre que el govern no podia controlar. Els militants del Falange s'enfrontaven amb els partits d'esquerrres i sindicats a trets.

1